

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Кафедра загальної педагогіки і педагогіки вищої школи

Рогова Т. В., Темченко О. В.

Забезпечення якості освітньої діяльності у вищій школі

Методичні рекомендації

Харків 2020

УДК 371.11

Рецензенти:

Касьянова О. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, філософії та мовної підготовки Харківської медичної академії післядипломної освіти;

Попова О. В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди.

Д76

Рогова Т.В., Темченко О.В. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисциплін «Забезпечення якості освітньої діяльності у вищій школі» для здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії».- Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди., 2020. – 23 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди протокол №2 від 11 березня 2020 року.

Видано за рахунок укладачів.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
© Рогова Т.В., Темченко О.В.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1.Тематичний план вивчення навчальної дисципліни.....	7
2.Завдання для самостійної роботи.....	8
Змістовий модуль 1.	8
Самостійна робота №1	8
Самостійна робота №2.....	9
Самостійна робота №3.....	9
Самостійна робота №4.....	10
Змістовий модуль 2.....	10
Самостійна робота №1.	11
Самостійна робота №2.	11
Самостійна робота №3.	11
Самостійна робота №4.	12
3. Контроль і оцінювання результатів навчання.....	12
4. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів.....	15
5. Глосарій.....	17
6. Матеріали підсумкового контролю. Питання для заліку.....	18
8. Рекомендована література.....	20

ВСТУП

Входження України в сучасний європейський освітньо - науковий простір супроводжується низкою проблем і суперечностей, одними з яких є забезпечення якості вищої освіти та її оцінювання.

Аналіз освітньої теорії і практики засвідчує багатомірність і багаторівневість поняття «якість освіти», яке відображає ступінь задоволення сподівань на всіх рівнях організації соціуму – від окремого індивіду до нації. Кожна людина повинна набувати дедалі більше можливостей самій обирати, де і як отримувати якісну освіту, що якомога повніше відповідає б і внутрішнім потребам особистості, і запитам суспільства.

Аналіз наукових досліджень засвідчує кардинальні зміни у розумінні поняття «якість». Якщо раніше воно тлумачилося як «краще у своєму роді», то в теперішній час воно виражає, передусім, «певну відповідність», що актуалізує проблему встановлення такої відповідності, тобто проблему оцінювання якості освіти.

Багатомірність та багатопараметричність якості освіти дають підстави для визначення таких *складових якості вищої освіти*:

- якість підготовки в системі середньої освіти вступників до закладів вищої освіти; об'єктивність конкурсного відбору для зарахування на навчання;
- якість підготовки випускників ЗВО;
- якість державних освітніх стандартів;
- якість діючої нормативної бази;
- якість освітніх програм, їх сучасність та актуальність; якість змісту освіти;
- якість науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу, застосування новітніх технологій і методик його організації;
- якість професорсько-викладацьких, науково-дослідницьких кадрів;
- якість управління; реалізація спеціального механізму управління якістю освіти.

Незаперечною вимогою розвитку сучасного світу є випереджувальний розвиток якості освітніх систем, якості суспільного інтелекту. Зміни, що відбуваються у світі в останні десятиліття, визначаються як «революція якості» або «квалітативна революція», що, починаючи з ХХ століття, проходить у декілька етапів: 60-ті роки – самовизначення якості товарів як головного фактору ринкової конкуренції; 70-ті роки – рух від домінанти якості товарів до якості технологій і виробництва; 80-ті роки – перехід від якості технологій і

виробництва до якості «систем якості» або «систем управління якістю»; початок 90-х років і до теперішнього часу – сходження до якості людини, якості освіти, якості інтелектуальних ресурсів.

Аналіз різних поглядів на сутність якості дає підстави для визначення основних її характеристик: якість є суттєвою визначеністю об'єкта, що характеризує його цілісність і складну ієрархічну структуру; якості властиве різне індивідуальне сприйняття; якість визначається спроможністю відповідати певним вимогам, задовольняти певні потреби; якість – динамічна, вона може змінюватися під впливом зовнішніх або внутрішніх факторів як цілеспрямовано, так і стихійно.

Аналіз сучасної теорії і практики професійної освіти уможлиблює виокремлення й двох різних підходів до оцінювання якості вищої освіти. Перший ототожнює оцінювання якості освіти з перевіркою, контролем. У межах цього підходу часто замість поняття «оцінювання» використовуються поняття «контроль якості», «управління якістю». Оцінювання якості спрямовується на отримання органами управління своєчасної і достовірної інформації про роботу закладів вищої освіти, ефективність використання бюджетних коштів, відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом вищої освіти. Такий підхід до оцінювання якості вищої освіти передбачає не стільки розв'язання проблеми її підвищення, скільки спрямовується на забезпечення керівних органів інформацією і контроль діяльності закладів вищої освіти. Зазвичай процедура оцінювання якості зводиться до перевірки і передбачає, передусім, аналіз недоліків освітнього процесу.

Інший підхід, що акцентує увагу на відповідності якості запитам споживачів освітніх послуг, полягає у тлумаченні оцінювання якості як механізму взаємодії, спрямованої на самовдосконалення педагогічної системи, саморозвиток суб'єктів освітнього процесу і як результат – на підвищення якості освіти. Основними споживачами інформації про результати освітньої діяльності стають безпосередні учасники освітнього процесу – науково-педагогічні працівники, студенти, аспіранти та інші. Процес збирання й обробки інформації про якість освіти одночасно виступає і процесом стимулювання саморозвитку учасників освітнього процесу і педагогічної системи загалом. Оцінювання результатів діяльності здійснюється самими закладами освіти, викладачами в процесі діалогу, взаємодії з органами влади, громадськістю. Діалогічність є однією з найважливіших феноменологічних характеристик культури і освіти, зокрема. Саме в процесі взаємодії, в діалозі, в обміні інформацією, знаннями реалізуються сутнісні сили людини. За такого підходу стрижнем оцінювання якості освіти стає науково-методична робота із

забезпечення закладів вищої освіти, їх керівників, викладачів новими засобами оцінювання й самооцінювання досягнення цілей освітньої діяльності. Слід наголосити, що ключовими рушійними силами забезпечення якості вищої освіти є творчі, ініціативні, самостійні і компетентні педагоги, здатні до безперервного професійного та особистісного розвитку; самостійні і самокеровані заклади вищої освіти, їх діалог, взаємодія з органами управління освітою, громадськістю.

Метою викладання навчальної дисципліни «Забезпечення якості освітньої діяльності у вищій школі» є формування в здобувачів наукового ступеня доктора філософії (спеціальність 011 – Освітні, педагогічні науки) здатності на основі концептуальних і методологічних знань в галузі теорії та методики управління освітою, менеджменту якості освіти здійснювати аналіз педагогічних явищ і процесів, розв'язувати комплексні проблеми забезпечення якості вищої освіти в дослідницько-інноваційній діяльності і професійній практиці.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Забезпечення якості освітньої діяльності у вищій школі» є опанування здобувачами компетентностями:

-здатність до інтеграції наукових знань, застосування системного підходу у процесі планування, організації й управління освітньою, проектною діяльністю;

-здатність до розширення та переоцінки вже існуючих знань щодо базових принципів, стандартів, категорій, методів та інструментів забезпечення якості освіти в сучасній вищій школі;

- здатність до застосування творчого підходу у процесі розроблення освітніх, маркетингових, когнітивних технологій та їх реалізації у процесі виконання посадових обов'язків науково-педагогічного працівника, керівника структурного підрозділу ЗВО;

-сформованість інтегрованих вмінь наукової, управлінської, педагогічної діяльності, необхідних для розв'язання проблем забезпечення якості вищої освіти.

Передумовами вивчення дисципліни «Забезпечення якості освітньої діяльності у вищій школі» є опанування здобувачами знань в галузі філософії, методології науково-педагогічного дослідження та презентації його результатів, теоретичних основ дидактичних досліджень, теорії та методики викладання у вищій школі, що необхідні для розв'язання проблем забезпечення якості вищої освіти; розуміння та критичного аналізу логіки, змісту, інструментів й процедур управління освітнім процесом; формування здатності до розширення та переоцінки вже існуючих знань і практики забезпечення якості освітньої діяльності у вищій школі.

Програмні результати навчання за освітньо-науковою програмою «Забезпечення якості освітньої діяльності у вищій школі» передбачають, що здобувачі демонструють:

- уміння використовувати в професійній діяльності нормативно-правові й програмно-методичні документами, що визначають місію, мету, завдання, зміст, форми й методи організації освітнього процесу ЗВО;
- уміння аргументувати вибір форм, методів, технологій навчання і виховання у ЗВО з урахуванням сучасних викликів, проєктувати освітній процес у вищій школі, вирішувати питання забезпечення якості освітньої діяльності ЗВО;
- уміння аналізувати нормативно-правове забезпечення освітнього процесу в ЗВО, визначати шляхи його модернізації, критично оцінювати практичне значення нововведень у вищій школі, самостійно продукувати нові педагогічні ідеї;
- володіння діагностичним інструментарієм моніторингу якості знань, умінь, навичок, інших компетентностей здобувачів освіти;

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна(вечірня) форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальні засади забезпечення якості												
Тема 1. Якість як наукова категорія й об'єкт управління	10	2	2			6	7	2				5
Тема 2. Фактори, що забезпечують якість. Нормативно-правове забезпечення якості	10		2			8	12		2			10
Тема 3. Основні поняття кваліметрії	10		4			6	17	2				15
Тема 4. Теоретичні й історичні аспекти управління якістю. Системи управління якістю	14		4			10	12		2			10
Разом за змістовим	44	2	12			30	48	4	4			40

модулем 1													
Змістовий модуль 2. Особливості забезпечення якості освітньої діяльності у вищій школі .													
Тема 1. Якість освітніх послуг як одна з умов розвитку держави	10	2	2			6	5					5	
Тема 2. Система, механізм і процес управління якістю освіти	12	2	2			8	15		2			13	
Тема 3. Управління закладами вищої освіти та якістю освітньої діяльності.	12	2	2			8	10					10	
Тема 4. Система забезпечення якості освітньої діяльності, якості освіти в ЗВО	12	2	2			8	12		2			10	
Разом за змістовим модулем 2	46	8	8			30	42	-	4			38	
Усього годин	90	10	20			-	60	90	4	8		-	78

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна(вечірня)	заочна
1.	Якість як наукова категорія й об'єкт управління	2	
2.	Фактори, що забезпечують якість. Нормативно-правове забезпечення якості	2	2
3.	Основні поняття кваліметрії	4	
4.	Теоретичні й історичні аспекти управління якістю. Системи управління якістю	4	2
5.	Якість освітніх послуг як одна з умов розвитку держави	2	
6.	Система, механізм і процес управління якістю освіти	2	2
7.	Управління закладами вищої освіти та якістю освітньої діяльності.	2	
8.	Система забезпечення якості освітньої діяльності, якості освіти в ЗВО.	2	2
Разом		20	8

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1. Загальні засади забезпечення якості

Самостійна робота №1.

Тема. Якість як об'єкт управління. Еволюція поглядів на якість. Піраміда якості.

Питання для самоконтролю

1. Визначте основні причини того, що проблема забезпечення якості сьогодні є актуальною й важливою.

2. Розкрийте в порівняльному контексті погляди різних філософів і учених на зміст категорії «якість».

3. Визначте роль категорії «потреби» в визначенні якості товару/(послуги).

4. Схарактеризуйте співвідношення категорій «якість» і «корисність».

5. Поясніть роль конкурентоспроможності товару (послуги) як функції його (її) якості.

6. Схарактеризуйте вихідні принципи, що відображають всю багатогранність поняття якості через:

- об'єктивну оцінку ознак продукту;
- бачення споживача;
- виробничий процес;
- співвідношення ціни й користі.

7. Схарактеризуйте об'єкти, цілі й принципи стандартизації.

Наукові повідомлення

1. Поняття про якість і красу..

2. Вимоги до якості.

3. Показники якості в різних сферах.

4. Піраміда якості.

Проблемно-пошукове завдання

Здійсніть порівняльний аналіз різних аспектів якості: національний, політичний, технічний, соціальний, економічний, моральний тощо.

Самостійна робота №2.

Тема. Фактори, що впливають на забезпечення якості. Нормативно-правове забезпечення якості.

Питання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте зовнішні фактори, що впливають на забезпечення якості продукції/послуги.

2. Схарактеризуйте внутрішні фактори, що впливають на забезпечення якості продукції/послуги.

3. Наведіть перелік нормативних документів, що регулюють відносини в сфері якості.

Наукові повідомлення

1. Нормативне та правове забезпечення в сфері якості.

2. Взаємозв'язок внутрішніх факторів впливу на підвищення якості продукту.

3. Механізм забезпечення прав споживачів і відповідальність при забезпеченні якості.

Проблемно-пошукове завдання

На конкретному прикладі покажіть результат впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на якість продукції.

Самостійна робота №3.

Тема. Кваліметрія – наука про вимірювання якості. Використання методів кваліметрії в управлінні освітою.

Питання для самоконтролю

1. Здійсніть класифікацію показників якості та схарактеризуйте їх.
2. Схарактеризуйте методи визначення показників якості.
3. Поясніть, як розрахувати коефіцієнти вагомості показників якості.
4. Поясніть, що означає поняття «якість експертів». Які вимоги до якості експертів висуваються на сучасному етапі розвитку науки.
5. Схарактеризуйте методи оцінки рівня якості.

Наукові повідомлення

1. Методи педагогічної експертизи.
2. Професійна підготовка експертів.
3. Організаційні умови експертизи.

Проблемно-пошукове завдання

Заповніть таблицю «Показники якості продукції».

Ознака класифікації	Типи показників
Відношення до властивості продукту	
Кількість відображуваних властивостей	
Методи визначення	
Стадії визначення	
Розмірність відображуваних величин	
Значущість при оцінці якості	

Самостійна робота №4.

Тема. Системи управління якістю.

Питання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте механізм управління якістю продукції.
2. Розкрийте зміст концепції та ідеології Загального управління якістю (TQM).
3. Схарактеризуйте складові петлі якості.

Наукові повідомлення

1. Роль японських «гуртків якості» в підвищенні якості продукції.

2. Принципи удосконалення якості Е. Демінга.
3. Програма підвищення якості «п'ять нулів».
4. Вітчизняні системи управління якістю.
5. Системи управління якістю. Еволюція систем управління якістю.
6. «Сім основних інструментів управління якістю».

Проблемно-пошукове завдання

Поясніть, як змінювались взаємостосунки загального менеджменту організації та менеджменту якості по мірі розвитку систем управління якістю.

**Змістовий модуль 2. Особливості забезпечення якості освітньої діяльності у вищій школі
Самостійна робота №1.**

Тема. Зміст та структура якості освітніх послуг.

Питання для самоконтролю

1. Поясніть, чи існує загальноприйнята концепція якості освіти.
2. Диференціюйте окремі характеристики якості освіти за її видами й формами.

Наукові повідомлення

1. Моніторинг якості освіти й виховної діяльності: спільне й відмінне.
2. Інформаційне забезпечення моніторингу якості освіти.

Проблемно-пошукове завдання

- а) Поясніть залежність характеристик якості процесу й якості результату освіти.
- б) Визначте основні показники якості освіти.
- в) Запропонуйте систему нормативів і критеріїв експертної оцінки навчальних програм однієї із університетських спеціальностей.

Самостійна робота №2.

Тема. Управління якістю освіти на різних рівнях управління.

Питання для самоконтролю

1. Поясніть, яку роль в управлінні якістю освіти відіграють система, механізм і технологія управління.
2. Схарактеризуйте принципи менеджменту якості освіти: орієнтація на споживача, урахування ситуації на ринку праці тощо.

Наукові повідомлення

1. Тенденції розвитку управління якістю освіти.
2. Державне управління якістю освіти.
3. Управління якістю освіти в регіоні.
4. Управління якістю освіти в навчальному закладі.

Проблемно-пошукове завдання

Здійсніть порівняльну характеристику понять «забезпечення якості» й «управління якістю».

Самостійна робота №3.

Тема. Управління закладами вищої освіти та якістю освітньої діяльності

Питання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте міжнародні стандарти якості.
2. Розкрийте сутність підходів світової спільноти до якості освіти.
3. Проаналізуйте основні етапи побудови СУЯ надання навчальних послуг.

Наукові повідомлення

1. Історія моніторингу якості освіти у ХХ ст.
2. Аналіз досвіду проведення моніторингових досліджень якості освіти в Україні.

Проблемно-пошукове завдання

Здійсніть порівняльну характеристику міжнародних досліджень оцінювання якості освіти.

Самостійна робота №4.

Тема. Система забезпечення якості освітньої діяльності, якості освіти у ЗВО

Питання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте основні складові внутрішньої системи забезпечення якості освіти.
2. Розкрийте сутність загальних алгоритмів побудови внутрішньої системи забезпечення якості, вивчення і оцінювання якості освітніх та управлінських процесів у закладі вищої освіти.
3. Які методи збору інформації можна використовувати для вивчення освітніх та управлінських процесів у закладі вищої освіти? Схарактеризуйте їх, наведіть приклади.

Наукові повідомлення

1. Аналіз підходів, які можна застосувати при визначенні компонентів внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти закладу.
2. Вимоги, критерії та індикатори для самооцінювання якості освітньої діяльності.

Проблемно-пошукове завдання

Визначте, які з підходів до оцінювання (кількісний, описовий, комбінований) відіграють ключову роль в узагальненні результатів вивчення освітньої діяльності закладу та визначення рівня її якості.

3. КОНТРОЛЬ І ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

№	Тема	Форма навчання	Форма контролю	Методи контролю	Макс. бал
Змістовий модуль 1. Загальні засади управління якістю					
1.	Тема 1. Якість як наукова категорія й об'єкт управління	лекція, семінар, сам.робота	фронтальна перевірка, індивідуальна перевірка	усне опитування (оцінювання відповідей на проблемні питання на лекції, наукових повідомлень, захисту проблемно-пошукового завдання та опонування захисту на семінарі), самоконтроль	6 1(л.) 1(сем.) 4(с.р.)
2.	Тема 2. Фактори, що забезпечують якість. Нормативно-правове забезпечення якості	семінар, сам.робота	фронтальна перевірка, індивідуальна перевірка	усне опитування (оцінювання наукових повідомлень, захисту проблемно-пошукового завдання та опонування захисту на семінарі), самоконтроль	7 2(сем.) 5(с.р.)
3.	Тема3. Основні поняття кваліметрії	семінар, сам.робота	фронтальна перевірка, індивідуальна перевірка	усне опитування (оцінювання наукових повідомлень, захисту проблемно-пошукового завдання та опонування захисту на семінарі), самоконтроль	8 3(сем.) 5(с.р.)
4.	Тема4. Теоретичні й історичні аспекти управління якістю. Системи управління якістю	семінар, сам.робота	індивідуальна перевірка, фронтальна перевірка	усне опитування (оцінювання наукових повідомлень, захисту проблемно-пошукового завдання та опонування	8 2 (сем) 6(с.р.)

				захисту на семінарі), самоконтроль	
Змістовий модуль 2. Особливості забезпечення якості освітньої діяльності у вищій школі.					
5.	Тема 1. Якість освітніх послуг як одна з умов розвитку держави	лекція, семінар, сам.робота	фронтальна перевірка, індивідуальна перевірка	усне опитування (оцінювання відповідей на проблемні питання на лекції, наукових повідомлень, захисту проблемно-пошукового завдання та опонування захисту на семінарі), самоконтроль	6 1(л) 1(сем) 4(с.р.)
6.	Тема 2. Система, механізм і процес управління якістю освіти	лекція, семінар, сам.робота	фронтальна перевірка, індивідуальна перевірка	усне опитування (оцінювання відповідей на проблемні питання на лекції, наукових повідомлень, захисту проблемно-пошукового завдання та опонування захисту на семінарі), самоконтроль	9 1(л) 2(сем) 6(с.р.)
7.	Тема 3. Управління закладами вищої освіти та якістю освітньої діяльності	лекція, семінар, сам.робота	індивідуальна перевірка, фронтальна перевірка	усне опитування (оцінювання відповідей на проблемні питання на лекції, наукових повідомлень, захисту проблемно-пошукового завдання та опонування захисту на семінарі), самоконтроль	8 1(л) 2(сем) 5(с.р.)
8.	Тема4. Система забезпечення якості	лекція, семінар,	індивідуальна перевірка,	усне опитування (оцінювання	8 1(л.)

освітньої діяльності, якості освіти в ЗВО	сам.робота	фронтальна перевірка	відповідей на проблемні питання на лекції, наукових повідомлень, захисту проблемно-пошукового завдання та опонування захисту на семінарі), самоконтроль	2(сем) 5(с.р.)
Загальна кількість балів поточного контролю				60

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється у формі усного опитування (оцінювання відповідей на проблемні питання на лекції, наукових повідомлень, захисту проблемно-пошукового завдання та опонування захисту на семінарі).

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Методика визначення балів за результатами усного опитування

бали	Критерії оцінювання
3	Здобувач має системні глибокі знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми, аргументовано використовує та поновлює їх; досконало володіє методами науково-педагогічного дослідження; вільно висловлює власні думки, самостійно критично оцінює, порівнює різноманітні явища, факти, виявляючи особисту позицію щодо них. Здатен використовувати набуті знання у практичній діяльності. Уміє самостійно узагальнювати опанований матеріал, знаходити і використовувати нові джерела інформації, приймати рішення. Підготував презентацію, яка відповідає змісту виступу, дотриманню вимог естетичного та технічного оформлення роботи, орфографічного стандарту.
2	Здобувач володіє навчальним матеріалом, уміє аналізувати, зіставляти та узагальнювати, пояснювати основні закономірності, робити власні висновки. Орієнтується в завданні на достатньому рівні відтворення окремих фактів, елементів, фрагментів матеріалу теми. Однак допускається помилок у встановленні взаємозв'язку і розвитку педагогічних явищ і факторів впливу на них. Допускається незначних неточностей у відповідях на додаткові запитання, бракує впевненості. Підготував презентацію, яка не повною мірою відповідає змісту виступу через її змістове наповнення та кількість слайдів.

1	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, фрагментів матеріалу, демонструє початкові вміння його аналізу, зіставлення та узагальнення. Відсутнє системне бачення проблеми. Допускається помилок у відповідях на додаткові запитання, відсутня впевненість. Презентація не підготовлена.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за результатами усного опитування – 60 балів.

Критерії підсумкового оцінювання (залік)

бали	Критерії оцінювання
40	Відповідь правильна, повна, цілісна, логічна, обґрунтована, характеризується послідовністю, усвідомленістю і самостійністю викладу знань. Здобувач має ґрунтовні й всебічні знання з предмета в обсязі та в межах вимог навчальної програми, відповіді засвідчують постійну роботу над їх поновленням; володіє методами науково-педагогічного дослідження; відповідь містить самостійні оцінні судження.
25	Здобувач має ґрунтовні й всебічні знання з предмета в обсязі та в межах вимог навчальної програми; оцінює окремі ідеї, явища, факти; володіє методами науково-педагогічного дослідження. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована.
10	Здобувач володіє навчальним матеріалом, обізнаний із сучасними науковими школами, теоретичними підходами і концепціями, володіє методами науково-педагогічного дослідження. Відповідь правильна, але їй бракує власних суджень.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за результатами складання заліку – 40 балів

Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81

Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

Форма і умови апеляції результатів підсумкового контролю

У разі, якщо здобувач не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, він має право звернутися до апеляційної комісії в день оголошення результатів підсумкового оцінювання. Процедура апеляції проводиться за вмотивованою заявою аспіранта, якому дають можливість повторно скласти підсумковий контроль членам апеляційної комісії за новим білетом.

5.ГЛОСАРІЙ

Дескриптори. Результати навчання можуть бути задані у формі дескрипторів – описи того, що повинна знати, розуміти і/або уміти особа, що навчається, після закінчення навчальної програми. Система дескрипторів є інваріантною, тобто не прив'язаною до конкретного освітнього контексту, що полегшує зіставлення різних систем сертифікації. В Україні поняття “дескриптор” використовується стосовно компетентнісної моделі бакалавра і магістра. Компетентнісна модель фахівця, орієнтована на сферу професійної діяльності, менш жорстко прив'язана до конкретного об'єкта і предмета праці. Моделлю є опис того, яким набором компетенцій повинен володіти випускник закладу вищої освіти, до виконання яких професійних функцій він має бути підготовлений і яка має бути ступінь його підготовленості до виконання конкретної функції. Компетентнісна характеристика бакалавра/магістра є однією із складових загальної характеристики спеціальності. Разом з компетенціями сюди також належать: сфери професійної діяльності і їх види; можливості продовження освіти; вимоги до рівня підготовки абітурієнта; терміни освоєння освітньої програми.

Договір на навчання є одним з основних документів, що складається для студентів, які навчаються в рамках академічної мобільності протягом певного періоду у закладі вищої освіти іншої країни. У договорі міститься список курсів або модулів курсу, які студент планує вивчити. Для кожного курсу/модуля указується назва, кодовий номер і кількість перекладних залікових одиниць. Угода має бути підписана трьома учасниками: студентом, офіційною особою ВНЗ, що посилає на навчання студента, і офіційною особою приймаючого навчального закладу. Цей документ дає гарантію того, що студент, що прибуває в інший ВНЗ, має можливість вивчити заплановані курси/модулі курсу і отримує кредити за курси, що прослуховує, успішно ним здані.

Колегіальна оцінка - діяльність, направлена на перевірку результатів роботи, з'ясування того, чи відповідає робота встановленим критеріям, на визначення

відхилень від прийнятих стандартів і на надання рекомендацій щодо поліпшення роботи.

Результати навчання описуються в термінах компетенцій, показують індивідуальні досягнення, знання і практичні уміння, отримані і показані після успішного завершення окремого курсу, блоку дисциплін (модуля) або освітньої програми загалом. Результати навчання включають критерії оцінки, відображають мінімальні вимоги, що висуваються до отриманого ступеня. Орієнтований на підсумкові результати підхід важливий для визначення кваліфікації, розробки навчальних планів, організації навчального процесу і системи оцінок, також які оцінки забезпечення якості навчання загалом (система забезпечення якості). Загальні характеристики кваліфікації, тобто результати навчання можуть бути визначені як “кваліфікаційний дескриптор” (або дескриптори).

Система забезпечення якості – поняття, що належить до комплексу заходів і процедур, пов’язаних із поточним контролем якості освіти, розвитком відповідних інструментів тощо. До цієї сфери належить оцінка (система оцінки діяльності закладу вищої освіти), акредитація, менеджмент якості, встановлення поточних стандартів.

Системи оцінки діяльності закладу вищої освіти. Відповідно до принципу автономності, відповідальність за забезпечення якості насамперед несуть самі заклади вищої освіти. Це є основою для створення національної системи оцінки освітньої діяльності, проводиться постійно на користь досягнення запланованих цілей навчально-виховного процесу, його вдосконалення і підвищення ефективності діяльності закладу вищої освіти загалом.

Якість освіти – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг.

Якість освітньої діяльності – рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг.

6. МАТЕРІАЛИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ. ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКУ

1. Поняття якості.
2. Основні аспекти якості освітньої діяльності.
3. Термінологія в сфері якості освітньої діяльності.

4. Вимоги до якості освітньої діяльності.
5. Зовнішні фактори, що впливають на якість.
6. Фактори, що формують якість товару (освітньої послуги).
7. Фактори, що зберігають якість товару (освітньої послуги).
8. Стандартизація.
9. Стандарти: категорії, види, порядок розробки.
10. Підтвердження відповідності, декларування, серифікація.
11. Поняття кваліметрії.
12. Показники якості освітньої діяльності та їх класифікація.
13. Методи визначення показників якості освітньої діяльності.
14. Оцінка рівня якості освітньої діяльності (диференціальна, комплексна, інтегральна).
15. Сутність управління якістю освітньої діяльності.
16. Петля якості: характеристика основних елементів.
17. Історія управління якістю освітньої діяльності: міжнародний та український досвід управління якістю освітньої діяльності.
18. Управління якістю на етапах життєвого циклу продукції.
19. Методи управління якістю освітньої діяльності (економічні, організаційно-розпорядницькі, технологічні, соціально-психологічні).
20. Політика в сфері якості освітньої діяльності.
21. Планування якості освітньої діяльності.
22. Організація робіт з якості освітньої діяльності.
23. Мотивація й навчання в сфері якості освітньої діяльності.
24. Премії в сфері якості (характеристика різноманітних національних моделей Премій у сфері якості).
25. Поняття контролю якості освітньої діяльності.
26. Класифікація контролю якості освітньої діяльності.
27. Статистичні методи контролю якості освітньої діяльності, характеристика методів: діаграми Парето, причинно-наслідкові діаграми, гістограми, контрольні карти, діаграми розкиду тощо.
28. Поняття системи управління якістю освітньої діяльності.
29. Документи системи менеджменту якості освіти, вимоги до них.
30. Розвиток системного підходу в управлінні якістю продукції: характеристика системи бездефектного виготовлення продукції (БВП) і системи бездефектної праці (СБП).
31. Розвиток системного підходу в управлінні якістю освітньої діяльності.
32. Розвиток і удосконалення систем управління якістю освітньої діяльності.
33. Сертифікація систем якості, потреба в сертифікації.
34. Класифікація витрат на якість. Види витрат виробника.
35. Економічна ефективність підвищення якості освітньої діяльності.
36. Основні параметри якості освіти.
37. Склад і система факторів, що впливають на формування якості освіти.
38. Якість цілі освіти.
39. Якість потенціалу освіти.

40. Якість організаційно-правового забезпечення освіти.
41. Якість освітньої програми.
42. Якість інформаційного й методичного забезпечення освіти.
43. Якість матеріально-технічного забезпечення освіти.
44. Якість викладання й презентації знань.
45. Якість педагогічної й виховної діяльності.
46. Якість самостійної роботи студентів і аспірантів.
47. Якість технологій освіти.
48. Механізм і методи управління якістю освіти.
49. Процес і технології управління якістю освіти.
50. Роль управління знаннями в загальній технології управління якістю освіти.
51. Загальні проблеми управління якістю освіти.
52. Система управління якістю освіти.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: навч. посіб. Львів: Манускрипт, 2014.
2. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ: Грамота, 2005. 448 с.
3. Ніколаєнко С.М. Якісна освіта — шлях до справедливого суспільства знань. Київ: НАККіМ, 2013.
4. Сучасні орієнтири розвитку якості освіти: метод. посіб. Харків, 2008.
5. Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти України: європейський вимір / В. Андрущенко, М. Бойченко, Л. Горбунова, І. Надольний та ін. Київ: Педагогічна думка, 2012. 220 с.

Допоміжна

1. Від контролю до культури якості: перезавантаження процесів забезпечення якості в українській вищій школі: практич. посіб. Львів: Манускрипт, 2014.
2. Забезпечення якості освіти: підходи, моделі, механізми реалізації: матеріали методол. семінару. Харків: Мітра, 2019.
3. Кондрашова Л.В. Гармонізація інтелектуального та емоційного факторів навчання у забезпеченні якісної освіти учнів: навч.-метод. посіб. Кривий Ріг, 2008.
4. Лунячек В.Е. Підготовка магістрів державного управління до забезпечення якості освіти: теорія та практика: монографія. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011.
5. Матвєєва О.О. Теоретико-методичні засади педагогічної діагностики якості вищої музично-педагогічної освіти: монографія. Харків, 2014.
6. Національний портал забезпечення якості вищої освіти: інструкція для користувача. Львів, 2014.

7. Ніколаєнко С.М. Наукові дослідження в університетах — визначальний чинник зростання якості освіти. Київ: Прок-Бізнес, 2007.
8. Організаційно-методичне забезпечення моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти: монографія. Київ: Пед. думка, 2011.
9. Проблеми якості вищої освіти: монографія. Київ: Пед. думка, 2007.
10. Теоретичні засади моніторингу якості вищої природничої та інженерної освіти: монографія. Київ: Пед. думка, 2012.
11. Теоретико-методичні засади побудови моніторингових систем оцінювання якості загальної середньої освіти: монографія. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2018.

Додаткові ресурси

1. Бутова. Н. О. Сутність і структура поняття «якість освітнього процесу» у філософській та психолого-педагогічній літературі [Електронний ресурс] <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN17/12bnotpl.pdf>.
2. Вакуленко А. В. Управління якістю: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2004. 167 с. [Електронний ресурс]. – http://www.ecstudy.com/ua/literature/b400040_vakulenko_upravlinnya_yakistyu.htm (дата звернення 16.12.2012). – Назва з екрана.
3. Закон України «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. №37-38. Ст.2004.
4. Закон України «Про освіту» *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. №38-39. Ст.380.
5. Концепція державної політики у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг) . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dstu.gov.ua/quality/zak-pol2.html> (дата звернення 16.12.2012). – Назва з екрана.
6. Управління якістю: консп. лекц. Тернопіль: ТНЕУ, 2012. 95 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecstudy.com/ua/literature/b201580_kolektiv_upravlinnya_yakistyu.htm
7. <http://www.mon.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України;
8. <http://www.pu.ac.kharkov.ua/> – Сайт Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;
9. <http://nbuv.gov.ua/> – Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського;
10. <http://www.dnpb.gov.ua/> – Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського;
11. <http://korolenko.kharkov.com/> – Сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В.Г. Короленка;

12. <http://www.osvita.org.ua/> – Освітній портал – освіта в Україні, освіта за кордоном;
13. <http://www.edu-post-diploma.kharkov.ua/> – Офіційний сайт Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»;
14. <http://guonkh.gov.ua/> – Офіційний сайт Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації;

Навчальне видання

Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни
«Забезпечення якості освітньої діяльності у вищій школі»
для здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії»

Укладачі:

доктор педагогічних наук, професор
Рогова Тетяна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент
Темченко Ольга Василівна

Підписано до друку 13.03.2020. Формат Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 1

Тираж прим.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Україна, 61002, м.Харків, вул.Артема, 29